СОЊА АБАЏИЕВА, КУРАТОР НА ПРОЕКТОТ „НАРЦИЗМИ“ ВО МУЗЕЈОТ НА СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ

Женски предрасуди исцедени без задршка

● Седумнаесетте авторки застапени во проектот грижливо ги обмислуваат проблематиките што ги интересираат и покажаа завидно ниво на професионализам. Кој не може и не сака да ги исчита овие искрени и темелни уметнички исповеди, не вложил потребен напор или нема механизам на приод

Софија ЃУРОВСКА

● Кога во средината на јуни беше отворена изложбата „Нарцизми“ во Музејот на современата уметност во Скопје со 17 женски автори, Вие како нејзин куратор изјавивте дека со неа Ви е цел да го отворите прашањето на различноста на машкиот и женскиот ликовен говор во современото македонско ликовно творештво. Како денес, пред самиот крај на одржувањето на „Нарцизми“, би можеле да го сумирате успехот на овој Ваш најнов проект?

– Концепцијата на изложбата „Нарцизми“ не е едноставна и линеарно замислена како што некои сакаа да ја претставаат. Напротив, станува збор, како што опстојно објаснувам во каталогот, за слоевите, комплексна и мошне разгранета проблематика. Се разбира, главната премиса ми беше како да се соопшти она половно диференцирано чувствување на светот од страна на авторките. Романтичната колортност на нарцизмот, земен како метафора, во историјата на културата е врзивна линија на времињата (Петрарка, Караваџо, Бокачо, Скарлати, Ж.Ж. Русо, Дали, Хесе, Маркузе). Таа од самите авторки е разбрана, низ опстојна самоанализа и самокритичност, во широка гама: од возобновување на убавината, љубовта, нежноста, слободата, возвишувањето и радоста, до преиспитувањето на нејзините други страни, кои ги опфаќаат поимите на меланхолигијата, егоизмот, амбивалентноста, самосожалувањето или автоиронијата. Тие навлегуваат во суптилните прашања на деинтимизацијата, зборувајќи за најдлабоките лични и колективни болки, извлекувајќи енергија од кршливоста и нежноста. Одредени авторки го толкуват космичкиот нарцизам вгнезден во идејата на целосност и компактност на сите видови и нивоа на постоење. Проблематиката на жената како столб на светот, во смисла на тие интегративни процеси, е опфатена со посебен сензибилитет, со поинаков вид на загриженост и запрашаност за натамошното опстојување на човечкиот вид: клонирање, загадување на животното опкружување. Тука се и реакциите на релација мајка–дете, возобновувањето исчитувањето на митот за Пенелопа како посебна женска стратегија и сл. Поедноставено речено, авторките понудија едно проширено, продлабочено и аналитичко восприемање на сите овие различни аспекти, на начини кои отворено или затворено демонстрираат една женка посебност во допирот на неитата. Јас сум задоволна од нивната способност грижливо да ги обмислуваат проблематиките што ги интересираат и да ги исцедат без задршка и предрасуди супстратите на женското набљудување и ликовно искажување. Покажаа и едно завидно ниво на професионализам. Кој не може и не сака да ги исчита овие искрени и темелни уметнички исповеди, не вложил потребен напор или нема механизам на приод.

Соња Абаџиева

● Барем досега, таквите реакции во печатот, за чудо, беа на машки ликовни критичари кои не покажаа баш некое разбирање за женското ликовно писмо. Според Вас, дали тука станува збор и за една неможност и неподготвеност за надминување на половите предрасуди и во уметничките кругови, за крут однос кон постоењето на нарцизмот како општа појава (и машка и женска) на денешнината или дека машкиот и женскиот уметнички пристап дефинитивно се разликуваат? Како реагирате на рекациите?

– Изложбата беше неочекувано добро медиумски покриена. Тука особено мислам на „Македонија денес“. Како за ретко која изложба во последно време се крена голема прашина. Добивме една контроверзна ситуација: од една страна беше огромното интересирање и вниманието со кое публиката ја консумираше изложбата. Не паметам кога последен пат гледачите останале активни неколку саати во самата изложба, во делата, особено во интерактивните, дискутирајќи за резултатите, повторно навраќајќи се. Исти беа и реакциите на некои странски културни работници и на повеќето колешки, како и огромното внимание на речиси сите телевизиски куќи. Од друга страна, се истури една негативна енергија во некои весници од страна на некои автори кои со години не пишувале критички осврти. Тие произведоа канонада на воинствени и неаргументирани мислења. Најнекоректно и професионално недопустливо е што нивните негативни реакции, упатени всушност на Музејот на современата уметност или, ако сакате поконкретно и на мене, се прекршија преку плеќите на самите авторки. Уметниците не се медиум за покажување сила како замена за сопствената неисполнетост, неинформираност и немоќ. Нивниот грлижлив одбир на термини на грубости и навреди не може да ги засегне учесничките, зашто тие веќе знаат да го проценат значењето и вредноста на критичкиот збор на автори кои во зрели години се во потрага по сопствениот политички, и/или професионален идентитет. Од друга страна, мислам дека станува збор и за немање сетило за суштинското во женскиот дискурс, како и за неослободеност од предрасуди, толку карактеристични за патријархалниот модел на живеење и постоење, особено на Балканот. Во принцип ми се допаѓаат различни реакции, иако оваа ситуација ми наликува на времето на педесеттите во Македонија, кога се водеа милитантни дискусии за фигуративното и апстрактното. Ние изгледа сме плодна почва за радикални или–или избори, како да не постои средина.

● Што ќе ни кажете за ентузијазмот и за жртвите на авторките – учеснички во „Нарцизми“, а што за техничките непогодности кои ја следеа изложбата, испрувајќи го сè победниот статус на МСУ?

– Станува збор за различни видови однесување. Кај некои е тоа ентузијазам, кај други предизвик, кај трети суета, но во секој случај јас претходно разговарав за проектот со секоја авторка одделно и без исклучок сите веднаш ја прифатија поканата, инвестирајќи свои средства. Работевме со многу елан и разбирање, би рекла се воспостави една спонтана интерактивна комуникација, која следствено премина и на публиката. Морам да признаам дека авторките беа амбициозни и во поглед на барањето одредена техника. Е, тука се покажа дека МСУ е хендикепиран, дека има проблеми со адекватна техничка екипираност, дека не е сообразен и со потребите на времето, дека е инкомпатибилен со движењето на денешната уметничка практика. Треба ли да се откажеме од проекти со висока технологија или треба да правиме енормни напори, за да ја собереме целата техника од градот ако сакаме да направиме демонстрација на барањата и поинаквото однесување на новите генерации? Како одговор на дилемата повикувам, кога веќе имаме Музеј на современата уметност, на една размисла на Министерството за култура, за сообразување на институцијата со неминовните диктати на современоста.